

## Stellingen

1. Het bestaan van aanzienlijke sociaal-economische verschillen in vroegtijdige sterfte in alle delen van Europa waarschuwt dat deze verschillen niet eenvoudig te verkleinen zijn.
2. Ook een bescheiden vermindering van sociaal-economische verschillen in vroegtijdige sterfte kan, gezien de omvang van het probleem, veel menselijk leed besparen.
3. De situatie in Zuid Europa, waar sociaal-economische verschillen in sterfte aan ischemische hartziekten klein zijn, ondersteunt de gedachte dat sociale gradiënten in gedragsfactoren zoals roken en voedingsgewoonten een belangrijke invloed kunnen uitoefenen op de omvang van sterfteverschillen.
4. Het feit dat sterfteverschillen in Europese landen met traditie van egalitair sociaal-economisch beleid niet klein zijn vanuit een historisch of internationaal perspectief, geeft aanleiding te twijfelen aan de verwachting dat egalitair beleid zal resulteren in een aanzienlijke afname van sociaal-economische sterfteverschillen.
5. Het voortbestaan van sociaal-economische sterfteverschillen in alle delen van Europa, ongeacht welke ziekten en hun risicofactoren de voornaamste oorzaken van vroegtijdige sterfte zijn, moet worden begrepen vanuit de vele hulpbronnen die het de hogere beroepsklassen mogelijk maken zich beter te beschermen tegen de voornaamste ziekten en hun risicofactoren.
6. De grote sociaal-economische sterfteverschillen die aan het eind van de jaren '80 bestonden in Oost-Europese landen, onderstrepen het falen van het voormalige socialistische systeem in zijn streven ongelijkheid tussen sociale klassen uit te roeien.
7. Het feit dat Nederland behoort tot een van de weinige landen van de Europese Unie zonder gedetailleerde en landelijk representatieve gegevens over sterfteverschillen naar beroep of opleiding, is mede te wijten aan het na 1971 ontbreken van nationale volkstellingen.
8. Bij het vaststellen van het verband tussen beroepsklasse en de kans op vroegtijdige sterfte is het essentieel economisch inactieve mannen en vrouwen niet van analyse uit te sluiten, maar hen te classificeren op basis van een eerder uitgeoefend beroep of het beroep van de hoofdkostwinner.

9. De verschillende beroepsklassenschema's en beroepsstatusschalen die in de sociologie zijn ontwikkeld, vormen een onmisbaar maar onderbenut instrumentarium voor de meting en monitoring van sociaal-economische gezondheidsverschillen.
10. Internationale vergelijkingen, hoe interessant ook, vormen geen doel op zich.
11. De bereidheid van mensen om grote sommen geld opzij te leggen voor aanvullende pensioenen, lijfrenten en andere spaarvormen waarvan pas vanaf ongeveer de zestigste levensjaar kan worden genoten, toont onder meer aan hoe groot belang men eraan hecht na pensionering nog lang te zullen leven.
12. Hoewel winterse koude zelf een onvermijdelijk natuurverschijnsel is, is het feit dat in Nederland jaarlijks duizenden ouderen overlijden als gevolg van blootstelling aan koude, voor een belangrijk deel te vermijden.
13. De voortgang in het onderzoek naar de gezondheidseffecten van risicofactoren kan worden afgemeten aan de frequentie waarmee overige factoren worden behandeld als 'effect modifiers' in plaats van 'confounders'.
14. Doordat men bij het verklaren van gezondheidsverschillen tussen bevolkingsgroepen vooral is aangewezen op kennis van de determinanten van gezondheid gemeten aan individuen, loopt men al snel in de 'individuele valkuil'.
15. De waarde van empirisch onderzoek hangt af van de bereidheid van onderzoekers en andere geïnteresseerden om hun bestaande denkbeelden door nieuwe feiten aan het wankelen te laten brengen.
16. Dat de waarschuwing '*Dit speelgoed is niet geschikt voor kinderen jonger dan 3 jaar wegens gevaar voor inslikken*' zelfs voorkomt op stukken speelgoed met een doorsnede van 12 centimeter, veronderstelt dat de peuters van tegenwoordig wel een heel erg grote mond kunnen opzetten.
17. Was het in de Middeleeuwen de slechte bevaarbaarheid van de rivieren, nu is het de regelmaat van treinvertragingen die de reiziger doet verzuchten "Hoe dichterbij Dordt, hoe rotter het wordt".
18. De dood wordt ook een dagje ouder.

Stellingen behorend bij het proefschrift "*Cross-National Comparisons of Socio-Economic Differences in Mortality*".

Anton Kunst, Dordrecht, 17 september 1997